

การพัฒนาแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

The development of learning process management model for the instructors in learning center of life university project

ชนสิทธิ์ ลิทธิ์สูงเนิน*

Chonasit Sitsungnoen

มาเรียม นิลพันธุ์**

Maream Nillapun

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพัฒนาแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและความต้องการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ที่ควรได้รับการพัฒนามี 4 ด้าน คือ เทคนิคและวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ วัดและประเมินผล และจิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ 2) ผลการพัฒนาได้รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ได้ AKLIE Model ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สาระความรู้ ทั้ง 4 ด้าน ขั้นตอนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็น (Assessment of Need : A) ขั้นที่ 2 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Acquisition : K) ขั้นที่ 3 การออกแบบแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (Learning Plan : L) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการ (Implementation : I) และขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation : E) 3) ผลการศึกษานิเทศะของรูปแบบ พบว่า 3.1) หลังการใช้รูปแบบอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.2) อาจารย์มีทักษะการเขียนแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับดี 3.3) อาจารย์ ประเมินตนเอง พบว่า มีความรู้และทักษะ อยู่ในระดับมาก และมีเจตคติต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก 4) ผลการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์อยู่ในระดับดี 5) นักศึกษาพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมาก และ 6) กรรมการบริหารโครงการ ผู้อำนวยการศูนย์ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมาก

Abstract

The purpose of this research was to develop a model of learning process management for the instructors in the learning centers of the Life University Project. The results of the research were as follows: 1) Four aspects of the management of the instructors' learning process

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

needed to be developed 1.1) technique and learning process management 1.2) the usage of media and learning resources 1.3) evaluation and assessment 1. 4) adult learning psychology. 2) The model of learning process management for the instructors in the learning centers of life university project was called the AKLIE Model, including the principles, objectives and contents. The 5 steps of the learning process management were as follows: 1) Assessment of Needs : A 2) Knowledge Acquisition : K 3) Learning Plan: L 4) Implementation : I 5) Evaluation : E. 3) The results of the effectiveness study of the model were: 3.1) The results of implementation of this model indicated that after using the model the instructors gain higher knowledge with the statistical significance at the 0.05 level. 3.2) The instructors' skill in lesson plan writing of learning process management was at a good level. 3.3) The instructors' self assessment of knowledge, skill and attitude towards the model of learning process management in overall were at high level. 4) The results of the instructors' learning process management were at good level. 5) The student's satisfaction with the learning process management of the instructors were at high level. 6) The overall opinions of the project executives, the directors, instructors and the students towards the model of the learning process management were at high level.

บทนำ

แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา คือ การให้ชุมชนและท้องถิ่น และทุกส่วนของสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นจะทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน ซึ่งจะทำให้เด็ก มีความสามารถ มีทักษะที่จะดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองตามวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญาความสามารถของชุมชนโดยรวม ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป (ไพรัช อรรถกมานนท์ และมีทนา โชควรวฒนกร 2545) สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาโดยการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาพการณ์เป็นการจัด

การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น เน้นความต้องการของผู้เรียนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543)

โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต เป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีฐานคิดหรือปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต 1) คนไม่ได้เกิดมาว่างจน เจ็บ และถูกรอบงำ 2) “ไม่มีใครรู้ทุกอย่าง และไม่มีใครรู้อะไรเลย มีแต่คนที่รู้บางอย่างและไม่รู้บางอย่าง” (Paulo Freire) 3) การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งเกิดมาจาก “ข้างใน” แต่ละคน 4) การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิตเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานและเป็นทุน 5) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ใหม่เพื่อให้การเรียนรู้เหมาะกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ 6) การเรียนรู้ให้คนรู้จักตนเอง รู้จักชุมชนท้องถิ่น และรู้จักโลก เปิดโลกทัศน์ของตนเองให้กว้างไกล (เสรี พงศ์พิศ 2552) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิร่วมกับสถาบัน

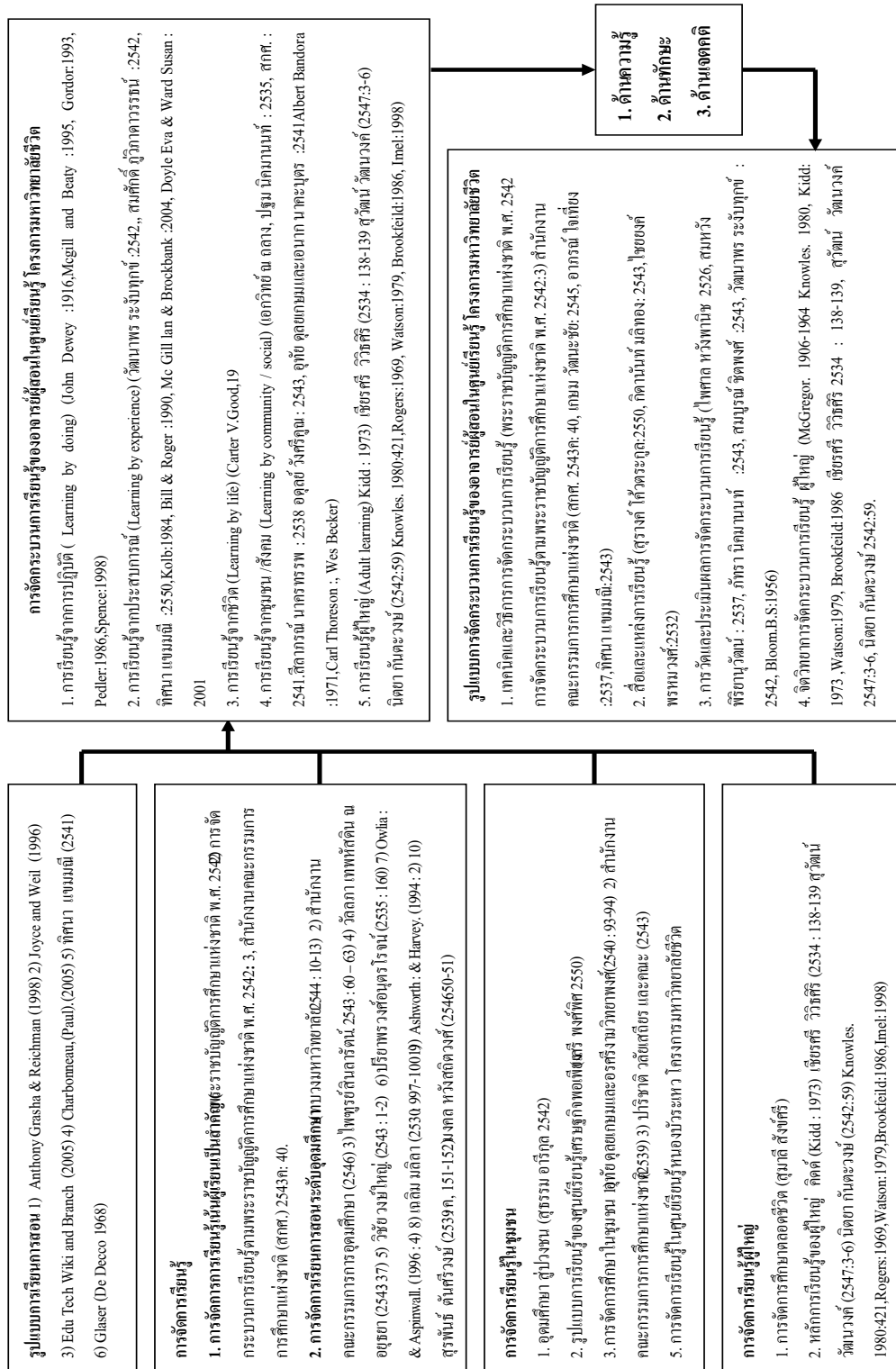
ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (สสวช.) ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อจัด “โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต” หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ) สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อขยายโอกาสและสร้างทางเลือกให้ผู้ที่ต้องการศึกษาในท้องถิ่นในชีวิตจริง และสามารถอยู่ในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีอาชีพมั่นคง พัฒนาศักยภาพของผู้นำท้องถิ่น ให้ร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่มีลักษณะบูรณาการ และเชื่อมโยงสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน

จากการประเมินการเรียนการสอนของอาจารย์ โดยนักศึกษาทุกภาคเรียน การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและรายงานการประชุมกรรมการบริหารโครงการ พบว่า อาจารย์ไม่เข้าใจหลักสูตร ขาดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 2550 : 2) ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ตรงตามหลักการ แนวคิดและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เน้นเอาชีวิต ชุมชน ท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง (เสรี พงศ์พิศ 2551) อาจารย์ไม่ได้จัดการเรียนการสอนที่จะเน้นสู่การบูรณาการมากนักแต่จะเป็นการเรียนการสอนที่เน้นในหลักสูตรอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียนตลอดจนการค้นคว้าวิจัย การวัดผลและประเมินบางวิชาผลยังขาดเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และเป็นมาตรฐาน (พิชัย ละแมนชัย 2550) จากแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ จำนวน 168 คน โดยผู้วิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 พบว่าอาจารย์ส่วนมากไม่มีประสบการณ์ในการสอนในระบบ

การศึกษา จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งที่จะต้องเสริมความรู้ ทั้งในด้านความสามารถในด้านเทคนิควิธีการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้และสร้างสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมทั้งจิตวิทยาเรียนรู้ผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของครูที่ดี และเป็นภาระหน้าที่สำคัญอันดับแรกของอาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา และเพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนในศูนย์เรียนรู้ตรงตามหลักการ แนวคิด วิธีการของหลักสูตร และกระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษาประกอบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏและสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกำลังดำเนินงานอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อความมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต
4. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในขั้นการนำรูปแบบไปใช้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ได้แก่ อาจารย์โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาการ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ประจำปีการศึกษา 2552 จากศูนย์เรียนรู้ 8 ศูนย์เรียนรู้ ที่สอนในรายวิชาเฉพาะ 5 กลุ่มวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มเกษตรและสิ่งแวดล้อม 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) กลุ่มกองทุนและสวัสดิการชุมชน 4) กลุ่มแผนแม่บทชุมชน และ 5) กลุ่มสุขภาพชุมชน จำนวน 107 คน

1.2 สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยสุ่ม 50 เปอร์เซนต์ของจำนวนศูนย์เรียนรู้โดยการจับสลาก ได้ 4 ศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เมืองชัยภูมิ ศูนย์เรียนรู้เทพสถิต-บ้านนา ศูนย์เรียนรู้หนองบัวระเหว และศูนย์เรียนรู้แก้งคร้อ จากนั้นทำการสุ่มจำนวนอาจารย์ที่สอนรายวิชาเฉพาะ ศูนย์ละ 1 คน สุ่มแบบอาสาสมัครในแต่ละศูนย์เรียนรู้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ ทั้ง 4 ด้าน และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การวิจัย (Research : R) เป็นการ ศึกษาความต้องการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต (Need Assessment)

ขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D) เป็นการสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต (Design & Develop)

ขั้นที่ 3 การวิจัย (Research : R) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต (Implementation)

ขั้นที่ 4 การพัฒนา (Development : D) เป็นการประเมินรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต (Evaluation)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มีเครื่องมือดังนี้

ขั้นที่ 1 เครื่องมือ มี 3 ประเภท ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง 2) แบบสอบถาม และ 3) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ขั้นที่ 2 เครื่องมือ มี 2 ประเภท ได้แก่ รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้และ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

ขั้นที่ 3 เครื่องมือ มี 4 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผน และแบบประเมินตนเองของอาจารย์ 3) แบบประเมินทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ

ขั้นที่ 4 เครื่องมือ มี 2 ประเภท ได้แก่ แบบบันทึกและแบบสรุปการสัมมนาแบบๆ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้า เพื่อกำหนดวันและเวลาในการนำเสนอและรับแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบด้วยตนเอง

2. ทดลองใช้รูปแบบการวัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตกับกลุ่มตัวอย่างศูนย์เรียนรู้ 4 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เมืองชัยภูมิ ศูนย์เรียนรู้เทพสถิต-บ้านนา ศูนย์เรียนรู้หนองบัวระเหว และศูนย์เรียนรู้แก่งคร้อ จำนวน 20 คน อบรมแผนการวัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นระยะเวลา 2 วัน และเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว กลุ่มตัวอย่างต้องนำความรู้ที่ได้รับไปวัดกระบวนการเรียนรู้จริง ซึ่งการเก็บข้อมูลดำเนินการดังนี้ 1) ก่อนอบรม เก็บข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการวัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ (Pretest) จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที 2) เมื่อสิ้นสุดการอบรม ได้ให้กลุ่มตัวอย่างเขียนแผนการวัดกระบวนการเรียนรู้ผู้วิจัยและวิทยากรร่วมกันประเมินความสามารถในการเขียนแผนการวัดกระบวนการเรียนรู้จากแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนของแต่ละรายวิชา/กลุ่มวิชา จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเอง

จากการเข้ารับการอบรม รวมทั้งทำแบบทดสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการวัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ (Posttest) จำนวน 40 ข้อ อีกครั้ง ซึ่งเป็นข้อสอบคู่ขนาน 3) เมื่ออาจารย์ได้ไปวัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นระยะเวลา

3 เดือน ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้และนักศึกษาได้ประเมินทักษะการวัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ 4) สิ้นสุดการวัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในแต่ละรายวิชา ได้ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการวัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์

3. ดำเนินการจัดเวทีสัมมนาและสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการวัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

4. นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแต่ละชุด ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

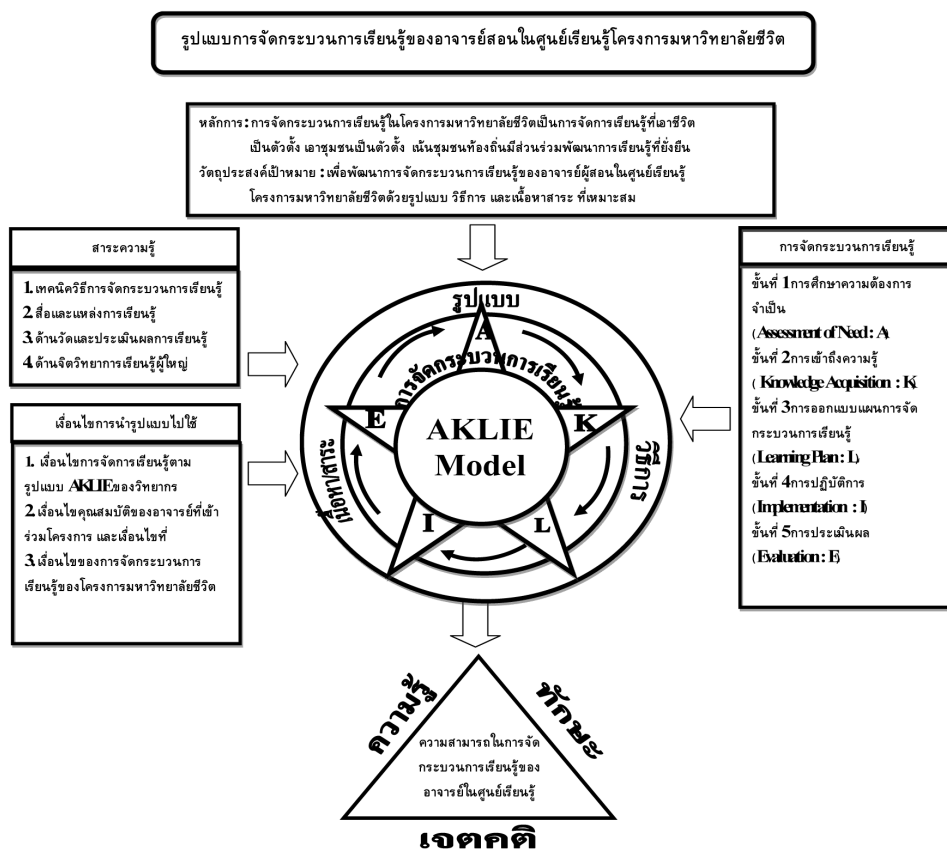
จากข้อสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบแผนการวัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตซึ่งประกอบด้วย การกำหนดทิศทางและความสัมพันธ์ของรูปแบบตัวรูปแบบ เงื่อนไขของการใช้รูปแบบและผลการใช้รูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้ 1) ได้ทิศทางของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด หลักการและจุดมุ่งหมาย ของการพัฒนาการวัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน 2) ได้ตัวรูปแบบ AKLIE Model ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็น (Assessment of Need: A) ขั้นที่ 2 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Acquisition: K) ขั้นที่ 3 การออกแบบแผนการจัด

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Plan: L) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการ (Implementation: I) และขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation: E) 3) ได้จัดทำคู่มือการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วยเงื่อนไขและข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้ 4) ผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม นำโครงร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสมเกือบทุกรายการประเมินมีระดับความเหมาะสมมาก ยกเว้นหัวข้อวิธีดำเนินการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้เหมาะสมที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ปรากฏดังแผนภาพที่ 2

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้

โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ก่อน (Pretest) และหลัง (Posttest) คะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมของอาจารย์จากการทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้าน จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 9.80$, $S.D = 0.41$) ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าอบรมที่มีค่าเฉลี่ย 25.95 โดยมีคะแนนพัฒนาการคิดเป็นร้อยละ เท่ากับ 25.00 แสดงว่าอาจารย์ที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนอบรม

รูปภาพที่ 2 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต (AKLIE Model)

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน จากการทดสอบสถิติ $t - test$ (Dependent) พบว่า ค่า $t = 26.53$ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ก่อนอบรม (Pretest) และหลังอบรม (Posttest)

“แผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต	N (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ผลการทดสอบก่อนอบรม	20	25.95	1.70		
ผลการทดสอบหลังอบรม	20	35.95	1.09	26.53*	.147

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินทักษะการเขียนแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ คะแนนจากการเขียนแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับดี โดยภาพรวม เฉลี่ย 23.17 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.66 แสดงว่ารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ที่สร้างขึ้นสามารถทำให้อาจารย์มีทักษะเขียนแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้

ได้ดี

ผลการวิเคราะห์การประเมินตนเองของอาจารย์ ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินตนเองของอาจารย์ต่อรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

ด้านที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประเมิน
1	ด้านความรู้	4.37	0.46	มาก
2	ด้านทักษะ	4.35	0.50	มาก
3	ด้านเจตคติ	4.43	0.50	มาก
	รวม	4.38	0.49	มาก

ผลการวิเคราะห์ทักษะการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ จากการนำรูปแบบไปใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ พบว่าผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ และนักศึกษา ประเมินทักษะการจัดการกระบวนการ

เรียนรู้ของอาจารย์ได้คะแนนรวมทุกด้าน เฉลี่ย 2.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28 คิดเป็นร้อยละ 96.75 อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ ได้คะแนนมากที่สุดเฉลี่ย

2.96 คิดเป็นร้อยละ 98.51 แสดงว่ารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ที่สร้างขึ้นสามารถทำให้อาจารย์มีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ในระดับดี

ผลการวิเคราะห์นักศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของ

อาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 3.77$, S.D = 0.41) ส่วนด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D = 0.42) ดังตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

ด้านที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านเทคนิคและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.61	0.51	มาก
2	สื่อและแหล่งการเรียนรู้	3.56	0.49	มาก
3	การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.30	0.42	ปานกลาง
4	จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่	3.77	0.41	มาก
	รวม	3.56	0.31	มาก

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกรรมการบริหารโครงการ ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ อาจารย์ และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.65$, S.D = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

จากผลการวิจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ที่จำเป็นต้องพัฒนาให้กับอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้

โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต เพิ่มเติมได้แก่ 1) ด้านเทคนิคและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 4) ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ ทั้ง 4 ด้านถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ ในระดับวิชาชีพขั้นสูงนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ ได้ มีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบเศรษฐกิจและสังคม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาท้องถิ่นนำวิทยาการและแนวคิดใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้าง

ความก้าวหน้าทางวิชาการด้านการพัฒนาท้องถิ่น ที่มีลักษณะบูรณาการ และเชื่อมโยงสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนทุกคนควรได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ให้เกิดการปรับกระบวนการทัศนคติ การเรียนการสอนใหม่ ทั้งนี้สอดคล้องกับ เสรีพงศ์พิศ (2549) ที่กล่าวว่า โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต เป็นการเรียนรู้ใหม่ กระบวนการทัศนคติศึกษาใหม่ กระบวนการทัศนคติหมายถึงวิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า ซึ่งตั้งอยู่บนฐานการมองโลกความเป็นจริงแบบหนึ่ง การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิตทำให้คนรู้จักตนเอง รู้จักชุมชนท้องถิ่น และรู้จักโลกเปิดโลกทัศน์ของตนเองให้กว้างไกล เชื่อมโยงกับโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ทุกอย่างสัมพันธ์กันหมด ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ใน มาตรา 24 ของพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดกิจกรรมตามแนวทาง ที่ว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” และยังสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาที่ ไพฑูรย์สินลาร์ตัน (2543: 8), วัลลภาเทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 10) และทิศนา ขัมมณี (2545: 26) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาเป็นการนำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ โดยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนการสอนจะเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยพิจารณาจากหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน วิธีการสอน และการประเมินผล ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนเป็นต้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งรังสี วิบูลชัย (2544 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของคุณภาพการสอนในระดับ

อุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยนำเข้า คุณสมบัติของผู้สอน คือ มีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์และเนื้อหาการสอนเป็นอย่างดี อีกทั้งมีศรัทธาต่อการสอน ให้ความสำคัญกับผู้เรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการสอน สนับสนุนผู้เรียนเชิงรุกยอมรับความสามารถและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน ใช้ทักษะในการประเมินผลผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ใช้เวลาและเนื้อหาการสอนได้อย่างเหมาะสม ใช้ทักษะในการเสริมแรงจูงใจให้ผู้เรียน มีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนและผู้สอน ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน เน้นความสำคัญเรื่องระยะเวลากับการเรียนรู้ มีการเตรียมแผนการสอน และมีเนื้อหาวิชาเป็น

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต

การจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตเป็นรูปแบบการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติการจัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ทั้ง 4 ด้าน โดยรูปแบบดังกล่าวสร้างขึ้นจากการนำ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย การจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา การจัดการศึกษาในชุมชน หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้ใหญ่ และแนวคิดการจัดการศึกษาของโครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มาเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ และได้ นำหลักการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของ Branch (2005), Clark (2005), Glaser (1968) และ Dick & Carey (1992) มาสังเคราะห์กำหนด

เป็นหลักวิธีการสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ประกอบด้วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน หรือเรียกว่า AKLIE Model รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านการจัดการศึกษา อุดมศึกษา ด้านการศึกษาชุมชน และโครงการมหาวิทยาลัยชีวิตทั้ง 9 คน ทุกประเด็นมีระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.31$, $S.D=0.58$) ซึ่งมีประสิทธิภาพสามารถนำไปทดลองใช้ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ และตามหลักการ แนวคิดทฤษฎีของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีการดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ รวมทั้งได้นำกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแนวทางของกระบวนการระบบ (systems approach) ซึ่งเป็นแนวทางที่เริ่มด้วยการวิเคราะห์ความต้องการเป้าหมายและสุดท้ายด้วยการประเมินระบบของการสอนที่แสดงความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายในแต่ละขั้นตอนจะอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Joyce & Weil (1996: 7) ที่กล่าวว่ารูปแบบการเรียนการสอน (Model of Teaching) เป็นรูปแบบที่แท้จริงของการเรียนรู้ที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาข้อมูล ความคิดทักษะ ค่านิยม แนวความคิดและการแสดงออก อีกทั้งองค์ประกอบของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้นี้ยังมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบ

3. ผลการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตได้ผล ดังนี้

3.1 ผลการทดสอบก่อนและผลการทดสอบหลังอบรมด้วย “แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต” คะแนนวัดผลการทดสอบก่อนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.70 คะแนนวัดผลการทดสอบหลังอบรมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 35.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน จากการทดสอบสถิติ t - test (Dependent) พบว่า ค่า $t = 26.53$ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ในโครงการมหาวิทยาลัยส่วนมากเป็นผู้ที่ทำงานในหน่วยงานของภาครัฐต่าง จึงไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งด้านเทคนิควิธีการ สื่อแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และจิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ เมื่อได้รับการอบรมด้วยแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้นี้จึงทำให้ได้คะแนนแบบทดสอบหลังสูงกว่าก่อนอบรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แผนการจัดอบรมมีวิทยากรที่มีคุณสมบัติตามที่รูปแบบกำหนด แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาตามที่อาจารย์ต้องการ และผู้เข้าอบรมเป็นผู้ที่อาสาสมัครเข้าร่วม มีความตั้งใจจะพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับเชียร์ศรี วิวิศิริ (2534 : 138-139) ได้กล่าวถึงวิธีการให้ความรู้แก่ผู้ใหญ่ มีหลักสำคัญ เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ประสบผลสำเร็จ คือการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ (Motivation) เมื่อเขาสนใจและมีความต้องการที่จะเรียน และเมื่อสิ่งที่เรียนนั้นมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ทันที รวมทั้งบทเรียนนั้นสัมพันธ์กับสภาพปัญหาที่มีอยู่จริงในสังคม การได้มีโอกาสฝึกฝนแก้ปัญหา (Problem solving) จะทำให้การเรียนรู้เพิ่มพูนขึ้น

3.2 อาจารย์มีทักษะการเขียนแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้คะแนนจากการเขียนแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในระดับดี โดยภาพรวม เฉลี่ย 23.17 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.66 แสดงว่ารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ที่สร้างขึ้นสามารถทำให้อาจารย์มีทักษะเขียนแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ส่วนมากมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตบ้างแล้วเข้าใจถึงหลักการเรียนการสอนของโครงการ อีกทั้ง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโครงการมหาวิทยาลัยชีวิตของแต่ละคนเมื่อมารวมตัวกันตามกลุ่มวิชา ความสนใจในกลุ่มถือเป็นแรงผลักดันที่จะเป็นพลังความคิดนำไปสู่การปฏิบัติได้ด้วยแรงศรัทธาจากเพื่อนอาจารย์ที่ร่วมอาชีพด้วยกัน ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ นวลจิตต์ เขาวีร์ติพงศ์ (2535: 81) และ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2543: 60 – 63) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นจุดมุ่งหมายต้องมีการวางแผนการบริหารงานด้วยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา เพราะในการจัดการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับการจัดตารางสอน การจัดแผนการสอน การจัดชั้นเรียนและการจัดผู้สอนเข้าสอน องค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนการสอนมี 1) การทำแผนการสอน การทำแผนการสอนเป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรให้ไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยกำหนดกิจกรรมและเวลาไว้อย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติ

3.3 อาจารย์ประเมินผลตนเองด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ โครงการ

มหาวิทยาลัยชีวิตโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต ก่อให้เกิดประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม และด้านทักษะ ความสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เข้าอบรมได้รับความรู้จากการอบรมครั้งนี้อย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ (2541: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการการพัฒนาอาจารย์ในวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อประเมินความต้องการการพัฒนาอาจารย์ พบว่า ด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถเพื่อปฏิบัติภารกิจหลัก (งานสอน) ความต้องการพัฒนาที่อาจารย์ควรได้รับ ได้แก่ 1) ความรู้ทางวิชาชีพในสาขาวิชาที่สอน 2) แผนพัฒนาอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

3.4 อาจารย์มีทักษะการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 96.75 โดยเฉพาะด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และด้านจัดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ผู้เข้าอบรมมีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องในสาระเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จากการที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ทำให้ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้อยู่ระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับนฤมล ต้นธสุเรศฐ์ (2533: 6-7) กล่าวว่า “แหล่งเรียนรู้จะอยู่ที่ความหลากหลาย ที่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคคลมีความต้องการแตกต่างกันไปตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากสามารถดำเนิน

การจัดแหล่งความรู้ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพก็สามารถส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่ง ช่วยเสริมการเรียนรู้การสอนการศึกษาในระบบ”

3.5 นักศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ลัดกาวลัย (2546: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูช่างอุตสาหกรรมในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน สังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงานพบว่า ครูช่างอุตสาหกรรมในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน สังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้, และด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ครูช่างอุตสาหกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวัดและประเมินผลครูช่างอุตสาหกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3.6 กรรมการบริหารโครงการ ผู้อำนวยการศูนย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตโดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นเป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยการผสมผสานแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่างๆ จากนั้นจึงนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ออกแบบไว้ไปทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น โดยกระบวนการต่างๆ ซึ่งกระบวนการที่ดีและมีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งคือการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งสอดคล้องกับ

Branch (2005) ที่กำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ของแบบจำลองว่า ควรมีขั้นวิเคราะห์ (Analyze) ขั้นการออกแบบ (Design) พัฒนา (Develop) ในขั้นนี้เป็นการนำแบบการสอนไปใช้จริง ในห้องเรียน โดยผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสื่อการสอนที่ใช้ อย่างรอบรู้ตรงกับเป้าหมายของการสอน และให้แน่ใจว่าผู้เรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์ของงานการสอน และ ขั้นตอนประเมินผล (Evaluate) และ สอดคล้องกับ Robert M. Gagne (1992: 4-6) ที่กล่าวว่า การออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบสามารถส่งเสริมพัฒนาการของบุคคล เหตุผลที่สำคัญคือเพื่อเป็นการประกันว่า ไม่มีใครที่เป็นผู้เสียโอกาสทางการศึกษา และนักเรียนทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแนวทางของกระบวนการระบบ (systems approach) ซึ่งเป็นแนวทางที่เริ่มด้วยการวิเคราะห์ความต้องการเป้าหมายและจุดสุดท้ายด้วยการประเมินระบบของการสอนที่แสดงความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายในแต่ละขั้นตอนจะอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้

รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตนี้มีจุดเน้นที่สำคัญคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ ดังนั้น รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ในศูนย์เรียนรู้ จึงเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติ

งานในชุมชน ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน
ในศูนย์เรียนรู้ ของผู้เข้ารับการอบรม ภายใต้คำแนะนำ
จากผู้เชี่ยวชาญ ข้อปฏิบัติในการนำรูปแบบไปใช้ ควร
พิจารณาถึงฐานความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์
เป็นประเด็นที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรได้มีการศึกษารูปแบบการนิเทศ ติดตาม
และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์
ในศูนย์เรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือชี้แนะอาจารย์ให้สามารถ
ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้และแก้ปัญหา
ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ได้อย่าง
เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สันติพัฒน์ชัย และคณะ. (2541). การประเมินความต้องการการพัฒนาอาจารย์ในวิทยาลัย สังกัด
สถาบันพระบรมราชชนก. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต. (2551). คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ชัยภูมิ : รายงานการประชุม
- เชียรศรี วิวิศศิริ. (2534). จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
- ทศนา แคมมณี และคณะ. (2545). กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ.
กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- นฤมล ดันธุสุระเศรษฐ์. (2533). เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน.
นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์. (2535). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติครู
วิชาชีพ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชัย ละแมนชัย . (2550) .เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชนสิทธิ์ ลิทธิสูงเนิน เป็นผู้สัมภาษณ์, ทีมมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ชัยภูมิ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2550
- ไพฑูรย์ ลินลารัตน์. (2543). ข้ออ่อนด้อยของงานวิชาการในระบบอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.
- ไพรัช อรรถกามานนท์ และมัทนา โชควรวัดนกร. (2545). การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่นในการปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.).
- รุ่งรังสี วิบูลชัย. (2544). การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). ลักษณะทางธรรมชาติของผู้เรียนอุดมศึกษา การพัฒนาการเรียน
การสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิเชียร ลัดกาวัลย์. (2546). **การจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูช่างอุตสาหกรรมในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน สังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต** สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สังัด อุทรนันท์. (2532). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : เซนเตอร์พับลิเคชั่น.
- เสรี พงศ์พิศ. (2549). **เศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนายั่งยืน**. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- _____. (2550). เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2550.
- _____. (2551). เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2551.
- _____. (2552). “มหาวิทยาลัยชีวิต เรียนเพื่ออยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีกินในท้องถิ่นของตนเอง.” **วารสารมหาวิทยาลัยชีวิต** . 1, 1 (มกราคม-มีนาคม 2552) : 19-25.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- Branch, J. L. (2005). **Nontraditional undergraduates at home, work, and school: An examination of information-seeking behaviors and the impact of information literacy instruction [Electronic version]**. Research Strategies 19, 3-15.
- Clark, Gilbert A and Zimmerman Enid D. (1985). **Resources for Educating Artistically Talented Students**. New York : Syracuse University Press.
- Dick, W., Carey L. and Carey, J.O. (2001). **The systematic Design of Instruction**. 5th ed. New Yrk : Addison – Wesley, Longman.
- Glasser, Robert, ed. (1962). **Teaching machine and program learning II**. Pittsburgh : University of Pittsburgh Press.
- Joyce, B. and Weil, M. (1996). **Model of teaching. Fifth Edition**. Boston: Alyn and Bacon.
- Gagne. R. Briggs and L.W. Wager, (1992). **Principles of Instructional Design**. Harcourt Brace Jovanovich Publishers: Orlando.